

*Edward E Palmer, Göran Schubert
& Anette Nilsson*

**Swedish Exports and Imports:
Models and Empirical Evidence**

I samband med långtidsutredningarna har speciella export- och importstudier utförts, baserade på en analys av ett antal varugrupper. I boken *Swedish Exports and Imports: Models and Empirical Evidence* (Konjunkturinstitutet/Almqvist & Wiksell International) presenterar Edward E Palmer, Göran Schubert och Anette Nilsson en reviderad och utökad version av denna analys. Studiens syfte är närmast att utgöra underlag för prognoser, inte att på ett djupare sätt förklara handelns förklaringsfaktorer.

Kapitel 1 innehåller huvudsakligen en översikt av den svenska exportutvecklingen under den period som studiens skattningar baseras på, 1963–1982. I kapitel 2 behandlas därefter den grundläggande exportmodellen. Modellen presenteras på ett klart och lättfattligt sätt tillsammans med skattningar av det fåtal bestämningsvariabler för svensk export som denna inledande modell omfattar.

Analysen utförs i två steg. Först görs en skattning av olika länders totala importefterfrågan för olika produktgrupper, därefter skattas Sveriges andel av denna import. I första steget används importfunktioner med konstanta elasticiteter för realinkomst (GDP) och relativt importpris (importpris/producentpris). I nästa steg uttrycks Sveriges marknadsandelar för olika produktgrupper på de viktigaste exportmarknaderna genom funktionssamband med konstanta elasticiteter för relativt svenskt exportpris (svenska exportpriser/importpriser i de länder vi exporterar till). Modellen (med stokastiska funktionssamband av Cobb-Douglas typ) ger direkt dessa elasticiteter som skattade parametrar. Slutligen redovisas vägda ge-

nomsnitt för dessa elasticiteter för OECD-området och andra viktiga exportmarknader.

Generellt kan sägas att resultaten är de förväntade från traditionell handelsteori och från andra studier på området. De skattade elasticiteterna varierar emellertid starkt mellan länder och produktgrupper och studien ger omfattande detaljkunskaper i dessa avseenden. Realinkomst, som är den enda icke-prisvariabeln i huvudmodellen, visar sig vara en viktig bestämningsvariabel för importen. Realinkomstvariabeln fångar därmed sannolikt upp en del av det handelsberoende som inte baseras på priskonkurrens, t ex produktkonkurrens och produktspecialisering. En typ av handel som ökat starkt under efterkrigsperioden, nämligen inomsektoriell (intraindustriell) handel förklaras vanligen av variabler som samvarierar positivt med realinkomst. Sålunda förknippas t ex hög realinkomst med omfattande byte av likartade differentierade produkter där inte enbart priset är avgörande för handelns storlek. En mer omfattande analys vore enligt min mening önskvärd på detta område.

Importens priselasticitet är genomgående negativ och med undantag för vissa basvaror större än ett med signifikant effekt på importvolymen under löpande och efterföljande år. Detta gäller även för de svenska exportpriselasticiteterna, som dock endast obetydligt överstiger ett. Från andra studier vet vi att denna sistnämnda elasticitet ofta är relativt låg, ibland till och med lägre än ett (den s k Kaldorparadoxen) och att den tycks ha minskat i storlek under efterkrigsperioden. Även detta indikerar, som påpekas i studien, betydelsen av produktkonkurrens. En relativ prishöjning på svenska produkter innebär endast att exportvärdet ändras obetydligt, trots en minskad marknadsandel (i volym) på världsmarknaden).

I kapitel 3 och 4 ökas disaggregeringen och en uppdelning görs i relativt homogena basindustrier (med priskänslig svensk export) respektive industrier med mer heterogena varugrupper. Utgångspunkten i analysen av basindustrierna är att ökade produktionskostnader i Sverige snarare

leder till minskat utbud och minskande marknadsandelar än till höjda priser. I en analys baserad på funktionssamband med konstanta elasticiteter skattas konsumtion, import och svenska marknadsandelar utifrån flera och för olika produktgrupper specifika variabler. Skattningarna redovisas som i kapitel 2 för olika elasticiteter.

Analysen av de heterogena produktgrupperna görs utifrån expertbedömningar och baseras på den faktiska utvecklingen fram till 1982; redovisad i tabell- och diagramform. Framställningen i såväl kapitel 3 och 4 blir med det angreppssätt som använts med nödvändighet något svåröverskådligt eftersom olikheter mellan produktgrupper snarare än gemensamma bestämningsfaktorer framhålls och analyseras. Behållningen av speciellt kapitel 4 blir därigenom mer en detaljerad kunskap om den faktiska utvecklingen av relevanta variabler än ett klart och översiktligt underlag för bedömningar av den framtida utvecklingen. Svårigheterna att göra prognoser framgår också i avsnitten om varv och petroleumprodukter där utvecklingen under det sista året till viss del förändrat förutsättningarna. Ansatsen innebär genomgående en betoning av det stora antalet faktorer, i stor utsträckning specifika för varje produktgrupp, som kan förändras och som därigenom snabbt kan förändra Sveriges exportförutsättningar.

I kapitel 5 skattas svensk import genom ett funktionssamband med följande efterfråge- och utbudsvariabler: vägd inkomst, uttryckt som en efterfrågan på in-satsvaror och slutprodukter; relativt importpris (importpris/pris på inhemskt tillverkade produkter); kapacitetsutnyttjande (för vissa branscher, vinst); samt en trendvariabel. En skattning av importelasticiteter presenteras för olika varugrupper utom petroleumprodukter. Inkomstelasticiteten är med ett vägt genomsnitt på 1.02 lägre än omvärldens, skattad i exportmodellen i kapitel 2. Det förklaras med att variabler som förekommer i den svenska importfunktionen, t ex kapacitetsutnyttjandet (som dock inte har ett signifikant förklaringsvärde), samvarierar positivt med inkomstvariabeln. Pris-

elasticiteten är för de flesta branscher lägre än ett med effekt huvudsakligen under löpande år.

För sex industribranscher som tillsammans omfattar mer än 80 procent av Sveriges import utförs en mer detaljerad redovisning och analys av modellens variabler. Kapitlet som helhet ger en överskådlig bild av svensk import i en enhetlig analys baserad på ett antal efterfråge- och utbudsfaktorer. Slutligen skattas i kapitel 6 svensk importefterfrågan för råolja och petroleumprodukter i en analys baserad på för dessa produkter specifika bestämningsfaktorer.

Sammanfattningsvis kan sägas att boken i en relativt teknisk framställning ger en omfattande detaljkunskap om svensk utrikeshandel och dess utvecklingsmöjligheter. Det saknas emellertid en ordentlig sammanhållande översikt över de förklaringsfaktorer som ligger till grund för utrikeshandel i allmänhet och för i boken utförda analyser. Utbytet och intresset begränsas därigenom sannolikt till en med utrikeshandel redan väl förtrogen läsekrets.

Fil dr *Lennart Petersson*
Nationalekonomiska institutionen
Lunds universitet